

Straža v viharju

Izhaja vsak četrtek • Posamezna številka stane Din 1.50
Celoletna naročnina Din 35. — Čekovni račun: „Straža v viharju“, Ljubljana, št. 16.790

Izdaja: Konzorcij „Straže v viharju“ (A. Tepež) • Urejuje: R. Čuješ
Uredništvo in uprava: Ljubljana, Miklošičeva 5 • Tisk Jugoslovanske tiskarne (K. Čeč)

Ljubljana, 15. decembra 1938

Leto V — Številka 12

Jugoslovanski študentje v Parizu

Današnja številka vsebuje:

Od Megla do Marxa
Beletristični klub
Katoličani in novo poganstvo
Japonsko šolstvo
Svoboda in javna blaginja

Pariz je že od nekdaj privlačno univerzitetno mesto jugoslovanskih študentov. Letos n. pr. študira v Parizu okoli 350 Jugoslovancev.

In ti jugoslovanski študentje v Parizu imajo »svoje« kulturalno-reprezentančno društvo, ki naj bi pred francosko in mednarodno javnostjo v Parizu predstavljalo jugoslovanske študente, delalo za medsebojno spoznavanje obeh narodov in skrbelo za stanovske koristi jugoslovanskih študentov v Parizu.

Zal je to društvo v neke vrste permanentni krizi. Upravo v društvu so si uzurpirali marksistični elementi, ki so društvo spremenili v zunanjepolitični propagandni biro za sovjetsko Rusijo, Srednjo Evropo in Španijo in za sredstvo propagande proti jugoslovanski vladi v inozemstvu. V društvu uživajo nezasluzeno gostoljubnost tudi plačani komunistični ubežniki iz Jugoslavije.

Letos je bilo menda prvič, da se je proti kliku, ki si je monopolizirala vodstvo v društvu, pojavil močan aktiven odpor. Doslej so se namreč nemarksistični študentje društva sploh izogibali, od 350 študentov je društvo dejansko združevalo le 60—70 marksistično usmerjenih. Ostali pa se za društvo in njegove avanture sploh niso zanimali.

Kriza v društvu je letos dosegla svoj vrhunec: od 13 odbornikov jih je več kot polovica (7) med letom demisioniralo; večina iz razlogov izključno političnega delovanja društva (čudno le, da ta odstopivša večina ni znala od znotraj v odboru napraviti red?!). Tajnik društva, hrabri Uvalič n. pr. je vodil na madridsko fronto četo društvenih članov. Ko pa je zagledal puško, ki bi jo moral obesiti čez ramo, jo je ta hrabri potomec hajduškega rodu pod zaproseno zaščito jugoslovanskega diplomatskega zastopstva strumno ucvril nazaj, svoje tovariše pa je zapustil v strelskih jarkih. In ta rdeči bojevnik z zajčjim srcem v kurjih prsih, se ni prav nič sramoval pričeti letošnji občni zbor društva s pozivom na enominutni molk za padlega tovariša, ki ga je Uvalič izdal na madridski fronti.

Nadalje je društvo hodilo »intervenirat« na razna poslaništva in ministrstva za zaščito CSR, za ohranitev Avstrije itd. V imenu društva je član odbora govoril na marksističnem mitingu za Španijo, zaradi česar so imeli opravka tudi s sicer prijazno francosko policijo.

Na letošnji občni zbor je prišlo okoli 80—90 jugoslovanskih študentov. Na veliko presenečenje avtoritarne društvene uprave (oziroma njene preostale manjšine) je proti opisani marksistično politično-propagandni zlorabi kulturno-reprezentančnega in stanovskega društva na občnem zboru vehementno nastopila cela vrsta govornikov. Najmočnejšo in za levičarsko kliko

najbolj porazno kritiko so iznesli slovenski študentje (posebno Natlačen kot dobri poznavalec razmer v Parizu, Casar, Žebot): poleg stvarne ugotovitve vseh političnih grehov uprave so konstatirali, da uprava občnega zbora ni sklicala v zakonitem razdobju najmanj 10 dni (pravila!), temveč le 4 oziroma 5 dni prej, da ni povabila mnogih starih članov, novih pa sploh ne; da ni povabila nobenega Slovenca (razen treh izjem: Kidrič, neko dekle in dipl. filozof Cene Logar).

Ker uprava razlogov opozicije ni mogla ovreči, občnega zbora pa kljub dokazani nezakonitosti ni preložila, je protimarksistična manjšina (okoli 25) nezakoniti občni zbor zapustila. Od Slovencev so ostali samo omenjeni trije, ki so dobili vabila za občni zbor.

Logar je bil celo na levičarskem seznamu nove uprave, česar ni za odobravati. Večina Slovencev se je temu marksističnemu društvu odtegnila, 6 pa jih je šlo aktivno v boj proti levičarski usurpaciji stanovsko-reprezentančnega društva.

Čutila pa se je silna nervoznost levičarjev, saj se jim še sanjalo ni, da se bo v Parizu kdo drznil drugače misliti kot — »levičarsko«. Krčevito so odklanjali vsako misel na preložitev občnega zbora. Kaj pa, če ne morda zaradi dejstva, da bi se preloženi občni zbor moral vršiti šele po 11. decembru.

Slovenski študentje v Parizu imajo še svoj lastni klub. No, v tem klubu je življenje lepše in mirnejše, mnogo bolj družinsko. Se pač vsakemu Slovincu, pa kakor koli bi že rad bil usmerjen, posebno v tujini pozna, da je zrasel v ozračju, ki ga je ustvaril v bistvu vendarle še danes krščanski narodni življenjski stil slovenskega ljudstva.

Slovenski dijaški klub zato lažje živi kot jugoslovanski. Letos niti borbenega glasovanja ni bilo, čeprav so nekateri ob predlogu za novega predsednika pokazali veliko netolerantnost. Katoliški študentje niso hoteli iz tega delati ne vem kakega problema. No, in tako je v interesu kluba šlo brez bojnega glasovanja: Predsednik je postal Vuga, podpredsednik Stanko Natlačen itd. Nadzorstvo pa tvorita stari predsednik inž. Avsec in Francé Casar.

Izseljeniški duhovnik Camplin, ki je tudi redni član kluba, bo slovenske študente v klubu seznanil s stvarnim orisom našega izseljeniškega problema v Franciji.

Ker se je marksistična uprava jugoslovanskega društva bolj zanimala za Španijo kot za Jugoslavijo, zato se je sestavil poseben odbor jugoslovanskih dijakov, ki je v veliki dvorani Maison Internationale v univerzitet-

nem mestu priredil dne 1. decembra zvečer odlično uspelo ter od Francozov in inozemcev rekordno obiskano proslavo 20 letnice Jugoslavije. To je bilo prvič, da je domovina od svojih sinov v Parizu bila deležna tako slovesne in uspešne afirmacije. C. Ž.

Odkod človek?

Nekaj misli o darvinizmu

Ali je descendenčna teorija glede človeka dokazana?

Ali je dokazano, da se je človek z dušo in telesom razvil iz opice, oz. iz prednika, ki je bil skupen človeku in šimpanzu v umno bitje?

Ali je dokazano, da se je človek vsaj po telesu razvil iz opice?

Ali je to dokazano po prazgodovinskih najdbah?

Ali je to dokazano po kakih sedanjih morfoloških sorodnostih med človekom in opico?

Ali se je našel tako imenovani »Missing-link«, vmesno bitje med opicami in človekom?

Ali je dokazano, da sta imela šimpanz in človek v terciaru skupne prednike?

Ali spada človek k primatom, to je k najvišji stopnji zoološke »lestve«, tako da sta opica in človek izšla iz skupnega prednika?

Ali se da danes že sestaviti »rodovnik« človeka, izvirajočega iz primatov?

Ali sta »Pithecanthropus« (iz otoka Java) in njegov »brat« Sinanthropus (iz Kine) oni »missing« link, ki ga že tako dolgo iščemo?

Ali je starost teh človeških izkopanin nesporna?

Ali je dokazano, da so človeški ostanki, čim starejši so, morfološko tem bolj bližajo antropoidnim opicam?

Ali je »geološka« vrsta res vspešna z »antropološko« vrsto, to se pravi ali se nahajajo človeški ostanki, čim bolj so podobni opici, tudi v tem starejših plasteh?

Ali je »paleontološka« vrsta sporedna z antropološko? To se pravi: ali so čim starejše živalske okamenine skupaj s čim primitivnejšim človekom?

Ali je »kulturna« vrsta sporedna z antropološko? To se pravi: ali so »orodje« in sploh »artefakti« tem primitivnejši, čim bolj »opičji« je človek?

Ali se nahajajo ostanki človeka in njegovih prednikov kje v raznih plasteh na istem mestu, da bi se mogla ugotoviti stratigrafično časovna zapovednost vseh teh razvojnih faz?

Ali se da dokazati, da se je »species« človek samo enkrat in na enem samem kraju

zemlje razvila iz species »predčloveka« ali »primata«, skupnega človeku in opici?

Nekaterim se silno mudi z odgovori na ta vprašanja, oziroma odgovarjajo na nekatera vprašanja s polno izvestnostjo, na druga pa ostanejo odgovor dolžni.

Poizkusimo povedati samo to, kar znanost danes res ve in potem smo gotovi, da nismo v nasprotju z razodetjem. Saj znanost šele tedaj postane »brezbožna«, ko zapušča trdna tla dejstev in se podaja na močvirnata tla hipotez.

1. Descendenčna teorija ni dokazana, ne za duševni, ne za telesni razvoj.

Motijo se oni, ki izvajajo duševni razvoj iz anatomskih, morfoloških in drugih činiteljev. — Poslušajmo njihove fantazije:

Predhodnik človeka, podoben šimpanzu, ki je hodil ali se plazil po vseh štirih, je bil prisiljen se vzravnavati, ker je namesto v pragozdu začel živeti v stapi in si tam večkrat vzravnaval, da si je ogledal v visoki travi okolico; s tem pa se mu je stopalo bolj izoblikovalo; zaradi te nove navade se mu je polagoma izravnila hrbtenica, glava se mu je začela obračati bolj svobodno in postala bolj okrogla... možgani so se zdaj mogli bolj razviti.

S tem so se pa sprednje okončine mogle bolj svobodno gibati in so postale človeške roke. Torej pokončna hoja, snovni možganski razvoj in izoblikovanje roke so polagoma človeka usposobili, da je obvladal naravo, si začel delati orodje itd.

Tu je treba res zaključiti znanstveni »stojl«. Prepustimo morfološko, antropološko, zoologom, naravoslovcem, biologom itd. ugotavljanje dejstev. Tu imajo oni prvo besedo, ker naj to ugotove, kar se da s čuti in z izkustvom spoznati!

Toda reči, da se je človek polagoma od primatov, razvil in se bolj in bolj začel po lastnih, snovnih silah zavedati samega sebe in polagoma spoznavati; to se pravi zapustiti naravoslovje in izkustvo in se podati na popolnoma novo polje filozofije. S tem je namreč naravoslovec, morda ne da bi se tega zavedal, postal popoln dilematičar. (Dalje na 2. strani.)

tant, ker je že negiral bistveno, temeljno razliko med stvarjo in dušo in že zanikal duhovnost duše.

Netvarni duh, ki abstrahira pojme od čutnih spoznav, ki se čuti svobodnega v svojem hotenju, ne more biti stvar in se še manj iz stvari razviti.

2. Ni dokazano, da se je človek po telesu razvil iz opice ali prednika, ki bi bil skupen obema.

Ni nobenega dvoma, da so nekatere najdbe ostankov »prazgodovinskega človeka« res podobne opici. Tako n. pr. »Pithecanthropus« na otoku Java, od katerega se je našel del lobanja, potem tako imenovani sinanthropus, od katerega so se našle v izobilju čeljusti in lobanje. Nadalje imamo še pračloveka Avstralije (Talgaj in Cohuna), potem najdbo v Steinheimu v Virtembergu in »Solo« človek iz Jave.

Toda temeljna pogreška je v tem, da se iz morfoloških analogij sklepa takoj na genealoški razvoj.

Čeprav je našemu samoljubju bridko, moramo priznati, da smo še preveč nevedni, da bi mogli jasno odgovoriti... na vprašanje našega izvora, pravi eden največjih znanstvenikov prazgodovinske vede, Marcellin Boule v svoji knjigi: Les Hommes fossiles.

Iz psihološkega vidika ni med »Homo sapiens« (isti kot sedanjí človek) in med starejšimi tipi kakor Neandertalci nobenega razločka. Orodja Neandertalca so dokaz njegove sposobnosti, deloma ženialnosti. O kakem duševnem razvoju v smislu evolucionizma ne more biti govora.

Tasmanci, ki smo jih še mogli videti, so bili zelo inteligentni, a kljub temu niso imeli boljšega orodja kot Neandertalci.

3. Skupni predhodnik človeka in šimpanza je do danes zgolj hipoteza in ni dokazan.

4. Rodovnik človeka, kot bi se človek razvil iz Pithecanthropusa ali šimpanza, ali Australopithecusa itd., je doslej zgolj hipotetičen, kar se najbolj vidi iz tega, da ga vsak drugače sestavlja.

5. Zal geološke in kulturne vrste ne odgovarjajo antropološkim vrstam, kot bi želeli evolucionisti, ampak ostanki so razmetani po raznih delih sveta in v raznih plasteh, »nimajo discipline za stratigrafijo«.

Danes se trdi, da spadata Pithecanthropus in Sinanthropus v srednji diluvij. Tudi Piltdownski človek se ne drži »reda«, podoben je modernemu človeku, a zašel je v stari diluvij itd., itd.

Prav tako bi se za tako starega človeka, kot je Sinanthropus ne spodobilo, da ima tako razvito orodje, kot se je našlo pri njem.

Kaj torej? Mi čakamo na jasne in izvestne rezultate arheologov, paleontologov, antropologov. Ako nam bodo mogli res znanstveno dokazati, da se je vršil telesni razvoj, se radi vdamo znanstvenim dognanjem. Sv. pismo nas pri tem ne bo oviralo. Dualizem duše in telesa mora biti obvarovan in če je Bog ustvaril dušo, ki je bila bistveni lik človeka, se je mogel Bog pri tem poslužiti kakega živalskega telesa; a duševno počelo je bistveno vplivalo tudi na telesni razvoj.

Spoštujemo dejstva in priznajmo samo dejstva; ohranimo pa tudi toliko vedrine duha, da ne segamo v področje filozofije, ki ima svoja načela, svoje metode in ki mora sklepati od jasnega učinka na zadosten vzrok v našem primeru od duhovnega udejstvovanja na duhovno počelo, ki pa se ni moglo razviti iz snovi.

3. Nacionalno-socialistična stranka v tretjem rajhu

Junija 1937 je dal eden izmed vrhovnih vodij stranke sledečo izjavo o treh etapah narodno-socialističnega pokreta.

Prva etapa: Pridobiti si absolutno politično oblast in spraviti s poti vse, ki bi se zoperstavliali.

Druga etapa: Pridobiti si vso religiozno oblast z borbo proti Cerkvi; diskreditirati duhovščino; onemogočiti članom stranke versko življenje; potisniti kler iz šol; vzeti mladini verski pouk; onemogočiti politično cerkev in uvesti svoj lastni kult.

Tretja etapa: Absolutna oblast. Uničenje Cerkve in masovni odpadki vernikov. Zidanje zgradb za lastno bogoslužje.

Spomnimo se samo mnogih deviznih procesov, pa nam takoj postane jasno, da so zasledovali samo en cilj, dokazati so hoteli, da je kler nepošten in državi škodljiv.

V šolah so sicer prvotno še pustili verouk, toda prilagoditi se je moral programu Rosenbergovega »Mita dvajsetega stoletja«. To od Cerkve obsojeno delo je merodajno tudi za šole. V ljudskih šolah so uvedli namesto verouka narodno-socialistični pouk in te lovadbo.

V pastirskih pismih nemških škofov vedno znova čitamo, da se boj ni nič zmanjšal ali ublažil, ampak nasprotno, da postaja iz dneva v dan ostrejši, perfidnejši in da stremljeva uničenjem katoliške Cerkve v Nemčiji.

Nemški škofje so pokazali zelo veliko hrabrost, ko so dali prečitati po vseh cerkvah velike Nemčije to strašno obtožnico. Pokazali so na nepremostljivi prepadi, ki zija med katoliško cerkvijo in narodno-socialistično stranko.

4. Nacionalno-socialistične stranke izven tretjega rajha, toda podrejene isti stranki v tretjem rajhu

V koliko je stranka kulturno-bojna in protikatoliška, ji katoličan ne sme pripadati. V kolikor bi stranka zasledovala samo narodno-politični program, bi bila pripadnost dovoljena.

5. Samostojne nacionalno-socialistične stranke izven tretjega rajha

Dosti je poizkusov, da se v različnih državah osnujejo nacionalno-socialistične stranke več ali manj podobne nemškemu zgledu. Znan primer se je dogodil v Holandiji, kjer je episkopat, ko je zadevo preiskal, prepovedal vsem katoličanom, da pripadajo tej stranki. (Po kat. listu.)

Od Hegla do Marxa (Dalje.)

Drug vodilni novohegelijanec je bil Bruno Bauer. Sprva je bil desničar in je napadal Straussa, kmalu pa ga je po svoji radikalni kritiki evangelijske in religije še prekosil in postal odločen levičar. Učil je, da so evangelijski skupen proizvod verskih skupin v dobi propadajoče grške in rimske kulture. Človek se je pred grdo in nasilno realnostjo zatekel v notranjost in si v njej ustvaril svoj svet lepote in svobode. Krščanstvo ni izraz judovskega mesijanizma, kakor meni Strauss, ampak nova idejna tvorba verskega občestva. Kristusov lik je plod verskega doživljanja pod vplivom posebnih razmer in nima nobene druge zgodovinske podlage. Za svoj čas je imela nova religija velik pomen. S tem, da je povečevala zatirano človeško osebnost, je polagoma preobrazila stari svet. Danes pa je sama postala ovira za svobodo, ker navaja človeka, da časti v »Bogu« svojo lastno naravo kot tuje, višje bitje. Naloga kritike je, da to stanje odkrije in s tem osvobodí poedinca in državo pred verskim zasluževanjem.

Bauer se je s svojimi pikrimi opazkami hudo zameril teologom, zato ga je minister Altenstein, Heglov prijatelj, ki je uvažal hegelijanzem, kamor je le mogel, poslal v Bonn. Toda Altenstein je kmalu nato umrl, Bauer pa je postajal vedno drznejši, zato je bil l. 1841. odslovljen. Mesec dni po tem dogodku je izšlo njegovo anonimno delo »Die Posaune des jüngsten Gerichts wider Hegel, den Atheisten und Antichristen«. V njem dokazuje, da Heglov Bog, ki je obenem absolutna ideja in Weltgeist, nima lastne samosvesti, ampak se zave šele v človeku. Šele človekova misel mu torej daje bitnost, to božanstvo je samo mišljeno božanstvo, z drugo besedo, ni ga. Heglova filozofija je ateistična. Edina stvarnost je človekova samosvest in razmere, ki v njih živi. Te razmere so le torišče človeškega udejstvovanja, slično kakor Fichtejev ne-jaz. Naloga filozofije je, da odkriva v obstoječih razmerah protislovja in z neizprosno kritiko razkryja stvarno stanje na vseh področjih in s tem omogoča dialektični razvoj. Kritika je višek človekovega udejstvovanja. Resnična revolucija je nepotrebna, pravi prevrat je v ideji.

Bauerjeva zvijača se je izbornu posrečila. Spočetka razen prijateljev nikdo ni vedel, da je hegelijanzem, ki ga navidez napada, v resnici njegov lastni sistem. Tako je razširil svoj nazor in površ še dokazal, da je vse to prav za prav že Hegel učil. Ko pa se je izvedelo, da je spis ironičen in da je sodeloval tudi Marx, ga je cenzura zaplenila. — Bauer je umrl l. 1882., njegov brat Edgar, ki je bil morda še zagrizenejši kritik, ga je štiri leta preživel.

Arnold Ruge

Na podoben način kakor Bauer, se je iz desničarja prelevil v skrajnega levičarja tudi Arnold Ruge, ki je leta 1838. ustanovil z Echtermeyerjem »Hallische Jahrbücher«. Re-

Ob priliki velikega romanja v Lisieux, ki je bila obenem zahvala Bogu za rešitev pred drugo svetovno vojno, je govoril kardinal Verdier.

Večina otrok v Franciji se vzgaja proti načelom vere in domovinske ljubezni. Nadalje bolehamo na nazadovanju rojstev, kar človeka vznemirja. Pri nas je že davno več smrti kakor rojstev. Če bo trajalo to dalje, Francija ne bo izpolnila naloge, ki ji jo je dal Bog.

V privatnem družinskem življenju moramo biti pravi kristjani pripravljeni na žrtve.

Jaz trdim: Če se Francija ne vrne k svojemu krščanstvu, bo nesposobna izvršiti svojo svetovno nalogo.

vija je bila zatočišče nezadovoljnih in prevratnežev. Ko so nastale prevelike težave s cenzuro, je l. 1841 začel izdajati »Deutsche Jahrbücher«, ki obsegajo tudi komaj dva letnika. Končno je z Marxom l. 1844. osnoval v Parizu »Deutsch-französische Jahrbücher«. Izšla sta samo dva zvezka.

Max Stirner

Med nezadovoljnimi te dobe zavzema prvo mesto anarhist Max Stirner (s pravim imenom Kaspar Schmidt). Njegovo delo »Der Einzige und sein Eigentum«, ki je izšlo l. 1845. je bilo sprva zaplenjeno, a prepoved je bila ukinjena, češ da je preabsurdno, da bi moglo škodovati. Stirner je poslušal Hegela, v svojem nazoru pa se bolj opira na Fichteja. Njegov megleni Jaz tolmači odločno kot osební, izkustveni ego. Vse, kar je izven mene, ves ne-jaz, mi je samo sredstvo. Zato je nesmisel, da bi se človek iz mesa in krvi zasluževal kakim abstrakcijam, kakor so bog, domovina ali tudi Feuerbachovo človeštvo in komunistični razredi. Vse to so prazni strahovi, ki jih je treba za vselej ukiniti. Jaz sem merilo vsega. Resnica je to, kar je za mene resnica. Jaz ne poznam nobene morale. Če zadenem na oviro, jo razbijem, ako pa nimam dovolj smodnika, se ji ognem. Goljufija, hinavstvo, laž, zločin, vse to je dobro, če me dovede do cilja. Pojmi kakor čast in poštenje so prazne domislice. »Jaz in država sva sovražnika. Meni, egoistu, ni blagor človeške družbe prav nič pri srcu, jaz ji prav ničesar ne žrtvujem, ampak jo samo izrabljam.« Brezobzirni egoizem je edina dosledna filozofija. — Temu praktičnemu solipsizmu je skušal pridružiti še teoretičnega: »Jaz nisem jaz poleg drugih jazov, ampak sem edini jaz: jaz sem edinstven.« Ueberweg dostavlja, da ima Stirnerjevo delo vrednost kot poskus, ki kaže, kam vodi egoizem ako bi ga vzeli kot počelo npravnega reda.

Nič manj strahoten ni anarhistični nihilizem, ki ga je učil Rus Mihail Bakunin, ki je nekaj časa sodeloval z Marxom. — Anarhizem kot gibanje izvira iz Marxovega sodobnika, francoskega socialista Proudhona, početnik teoretičnega anarhizma pa je Anglež William Godwin, ki je umrl konec 18. stoletja.

Iz idealizma v materializem

Zanimivo je, kako so se ti mladohegelijanci z lahkoto prelevili v materialiste. Skoraj se zdi, da pri nekaterih ta preobrat ni bil mnogo več kakor stvar slovarja. Idealizem in materializem sta monistična. Tisto edino stvarnost, ki jo je Hegel nazval idejo, so njegovi levičarski učenci preimenovali v stvar, sicer pa so ji pripisovali hi marsikaj, kar je njihov učitelj trdil o ideji. Pri tem so čisto prezrli, da ima idejni svet lastnosti, ki jih je nesmiselno pridavati snovi. Hegel je bil dosleden, ko je postavjal univerzalijske, kakor so to delali Platon in srednjeveški skrajni realisti. Materializem je pa po naravi nominalističen in pozna samo poedinca,

Katoličani in novo poganstvo

Kakšno stališče naj zavzame katoličan do konkretnih oblik novega poganstva? Ker vidimo, da mnogi še tavajo in ne vedo, kaj so k temu rekli škofje in Cerkev, prinašamo naslednje vrstice:

Kadar govorimo o nacionalnem socializmu, moramo razlikovati nacional-socialistično državo, nauk nac.-soc. stranke, samo stranko v rajhu, nacionalno-socialistične stranke izven rajha, ki so solidarne s stranko v rajhu in podobne stranke drugod, ki so neodvisne od nemškega nacionalnega socializma.

1. Nacionalno-socialistična država

Katoliški škofje v Nemčiji vedno naglašujejo in izpovedujejo svojo lojalnost proti legalni vladi in ne dopuščajo, da bi se dvomilo o njihovem patriotizmu ter spoštovanju zakonov, v kolikor niso naperjeni proti religiji. Cerkev torej sodeluje v mejah možnosti z narodno-socialistično državo.

2. Nacionalno-socialistični nauk

Pod tem pojmom ni mišljena politična koncepcija narodnega socializma, ampak celotni sistem dogem, ki jih stranka službeno širi in so obvezne za vse državljane ter morajo postati pravi njihov svetovni nazor. Sveti Oficij je dal na indeks najnevarnejše knjige tega svetovnega nazora. V encikliki »Mit brennender Sorge« je papež proti tem novim poganskim zablodam postavil jasen in svetel katoliški nauk. Isto delajo tudi nemški škofje. Treba je samo prečitati iz zadnjega fuldskega pastirskega pisma odlomek o »nemškem Bogu«. Z vero v pravega Boga pade tudi vsa krščanska moralna. Zato je narodno-socialistični svetovni nazor antireligiozen in dolžnost katoličanov je, da se borijo proti njemu.

zato zanj morajo biti človeštvo, verska občestva, skupna samosvest, družabni razredi le prazne abstrakcije. Hegel je lahko učil, da je protislovje tista vzmet, ki poganja dialektični razvoj, dočim v snovi ni protislovja in torej tudi ne dialektike. Toda mladohegeliancem se je po večini preveč mudilo k udejstvovanju v javnem življenju, da bi mogli uvideti nevzdržnost svojih nazorov. Zato tudi v zgodovini filozofije niso zapustili globljih sledi.

Najznamenitejši med temi nemirnimi, prevratnimi novohegelijanci je K. Marx, pa tudi ta ne zaradi svoje filozofije, ampak zato, ker je opirajoč se na svoj dvoumen sestav, ki ga je zgradil v mladosti, znal zbuditi najusodnejše socialno gibanje, kar jih pozna zgodovina.

Karl Marx (1818—1883)

Karl Marx je bil rojen l. 1818. v mestu Trier v Porenju. Porenje, ki je prej blizu dvajset let pripadalo Franciji, je bilo l. 1815. zopet priključeno Nemčiji. Njegovi prebivalci, ki so se navadili na svobost, ki jim jih je bila prinesla francoska revolucija, so kaj težko prenašali reakcijo, ki je prihajala iz Prusije. Zato je v Porenju, kjer se je povrh še jako zgodaj razvila industrija, vedno po malem vrela.

Marxov ded je bil rabin v Trieru, oče Hirschel pa, advokat po poklicu, je l. 1817. prestopil v protestantizem, hoteč si pridobiti vstop v meščansko družbo in boječ se, da bi ne bil ob službo v dobi, ko se je začel močnejše javljati antisemitizem. V letih 1824 in 1825 so mu sledili tudi žena in otroci.

Hirschel Marx je bil pristen francoski racionalist, ki je znal svojega Voltairja in Rousseauja na pamet. Zaradi svoje filozofske in leposlovne izobrazbe je imel do svoje smrti velik vpliv na sina. Iz pisem se vidi, da ju je vezala velika ljubezen. Marxov oče je bil mehek, čustven človek — pravo nasprotje svojega sina — obenem pa praktičen mož, ki je znal zagotoviti svoji številni družini varen, gnetni položaj. Dasi je bil liberalnih nazorov, je vendar zelo pazil, da bi se kje ne zameril vladi. Umrl je kot sodni svetnik l. 1838.

Tudi Karlova mati je izhajala iz stare rabinske družine. Bila je praktična ženska, ki je gledala na življenje pred vsem z gospodarske strani. Često je opominjala sina študenta, naj pazi na red in snago v sobi in naj ne razsipava denarja. Ko je njen sin Karl, ki bi po njenem mnenju lahko zavzel najvišje službe v državi ali postal vsaj univerzitetni profesor, zamenjal študij, in se družil s prevratniki, da ga je policija preganjala iz države v državo, je bila tako razočarana in ogorčena, da mu je odrekla vsako podporo. Ko so ji povedali, da je izdal svoj epohalni »Kapital«, je menila, da bi bolje storil, ko bi si bil kapital pridobil.

Karl Marx, najnadarnejši od osmerih otrok, je bil ponos svojih staršev. Bil je živahen in hudomušen deček, ki je znal človeka neusmiljeno osmešiti. V liceju v svojem rojstnem mestu se je le srednje dobro učil. Njegova naloga pri zrelostnem izpitu l. 1835. priča, da je odklanjal konservativce in se oklenil liberalnih nazorov svojega očeta. V istem smislu je vplival nanj sosed in velik očetov prijatelj baron Vestfalski, ki se je zanimal za živahnega Karla in bral z njim svetovne leposlovne klasike, zlasti Homerja in Shakespearja, ter ga navduševal za romantiko. Baronova hčerka Jenny, bodoča Marxova žena, je bila sošolka njegove starejše sestre.

Univerzitetni študij

V septembru leta 1835 je šel Marx v Bonn in se vpisal na pravni fakulteti, kakor je želel oče, dasi ga je bolj mikalo leposlovje in estetika, ki jo je predaval V. Schlegel. Spet se je tako zagnal, da je zbolel in so mu doma svetovali, naj ne obiskuje toliko predavanj. Sicer ga je pa poleg študija še marsikaj drugega utrujalo, saj je bil nekoč zaprt zaradi pijančevanja in nočnih izgrediv. Oče ga je moral resno prijemati, ko je bil vedno

pogostejše prisiljen poravnati sinove dolgove. Tudi s tem ni bil zadovoljen, da je Karl vstopil v krožek mladih poetov. Pisal mu je, da se iskreno veseli njegove nadarjenosti, da bi ga pa hudo bolelo, če bi mu sin postal navaden pesnikovač.

V počitnicah se je Karl zaročil z Jenny, ki je bila dve leti starejša od njega. Oče ga je spočetka svaril, naj ne pokvari bodočnosti baronese, ki je veljala za lepoto, zlasti ker nima bodočnosti še prav nič zasigurane, končno pa le ni odrekel svojega privoljenja. Zaročnikinim staršem pa so vse prikrili.

Poet

Ker je oče smatral, da je Karl zabil prva dva semestra v Bonnu, ga je poslal naslednjega leta v Berlin. Tu je postal čisto drug človek. Dolžnost, ki jo je prevzel z zaroko, ga je priganjala k delu in domači so to spretno izrabljali ter ga opozarjali, da bo samo z delom pokazal, da je mož in da je vreden take neveste. Karl je pretrgal vse zveze z družbo in se poglobil v pravo in v leposlovje. Napisal je tri zvezke poezij in jih poslal svoji zaročnici. Pesmi od daleč spominjajo na Heineja, sicer so pa domala brez leposlovne vrednosti.

Berlin je bil takrat središče hegelianizma. Marx je poslušal dva znamenita pravnikar, ki sta pripadala vsak svoji šoli. Savigny je bil pristaš zgodovinske pravne struje, ki je bila bolj konservativna, Gans pa je bil hegelijanec in je učil, da se ideja v pravi neprestano razvija, zato da je nespametno hoteli na vsak način ohraniti sedanje stanje ali celo skušati obuditi preteklost. Bil je liberalnega mišljenja, povrh pa se je bil na Francoskem, kjer se je mudil ob času julijske revolucije, navzel še Saint-Simonovih socialnih idej. Svojim slušateljem je dopovedoval, da je stanje delavstva slabše kot stanje nekdanjih sužnjev, zato bi naj država sama prevzela tovarne.

Gans je imel velik vpliv na Marxa in ga je usmeril v levičarski hegelianizem. Začel se je poglobljati v filozofijo, gradil sisteme, pisal obširno delo o filozofiji prava, popisal 300 listov, končno pa vse zavrgel, češ da je samovoljno ločil idejo in stvarnost, teoretično in pozitivno pravo, mesto da bi s Hegelom oboje istovetil. Zopet se je vrgel na leposlovje, pisal pesmi, dramo, roman in satire na starokopitno meščanstvo. Koniec prvega semestra v Berlinu je bil ves razdvojen in nezadovoljen. Mučila ga je zlasti negotovost, kaj bodo rekli Jennyni starši, ko izvedo za zaroko. Končno se je ojunčil in jim pisal. Vsa baronova družina se je uprla tej zvezi, le s težavo se je baronu, ki je ostal zvest v svojem prijateljstvu do Marxovih, posrečilo, da so njegovi privolili v zaroko.

Ta skrb in idejna razdvojenost je Marxa tako potrla, da je moral nekoliko izpreči. Podal se je na oddih v Stralau blizu Berlina, kjer je stanoval Gans. Tu je našel poleg priljubljenega učitelja »klub doktorjev«, samih mladih, navdušenih hegelijancev. Hegelova »dialektična melodija«, ki se dotle še ni bil mogel spraviti z njo, ga je začela mikati. Da bi se ji ubranil, se je hotel postaviti na lastne noge. Pisal je dvogovor: »Cleanthes, ali o izhodišču in nujnem razvoju filozofije«. V njem kaže, kako se božanstvo, ki je Begriff an sich, dialektično razvija v religiji, naravi ter zgodovini. Mesto, da bi ubežal Hegelu, se mu je približal: »Moj zadnji stavek je bil začetek Hegelovega sestava... in to moje najljubše dete, ki sem ga negoval ob luninem svitu, me je liki zvrtna sirena ponesla v sovražnikovo naročje. Od same jeze nekaj časa sploh nisem bil več zmožen misliti, ampak sem ves blazen dirjal po vrtu... Pustil je filozofijo, pa ga je zopet zvalila k sebi, da se je ves potopil vanjo in predelal Hegela od začetka do konca. Zlasti mu je ugajal pri Hegelu njegov dosledni monizem, ki ne loči stvari od idej, ampak pozna en sam svet, eno samo, dialektično se razvijajočo stvarnost.

Vse to je Marx nazorno poročal očetu v novembru 1837. Starše je pismo hudo zadelo.

Mesto, da bi si v prestolnici pridobil vplivnih prijateljev, tako mu je očital oče, pa se odteguje družabnemu življenju ter se brez glave zaganja sedaj sem, sedaj tja. V svojem učenjarskem plašču je bolj podivjal kakor drugi

Božja delavnica

2. Živo — neživo

Kraljestvo prirode sestavljajo prirodnine, ki jih vključuje nepregledni množini večinoma lahko delimo v dva ostro začrtana in strogo razmejena svetova: v živi (organski) in neživi (anorganski) svet. Med svetom neživih in živih prirodnin in med prirodnimi pojavi, ki izhajajo iz tega ali onega sveta prirodnin, vlada temeljna, bistvena razlika, med obema svetovoma je nepremostljiv prepad.

Večino prirodnin, predvsem vse večje, lahko opazne, moreš brez težave razločevati v žive in nežive. Opazovanje in vsakdanja izkušnja ti daje sodilo (kriterij) za to razločevanje. Velika množina prirodnin se zaradi svoje izredne majhnosti odteguje našim čutom. Pozna jih pridolovec-strokovnjak, ki jih s povečevalnimi pripravami (lupa, drobno-gled) napravi vidne človeškemu očesu in jih razločuje v žive in nežive. Toda ne več tako lahko in često, ne več s popolno gotovostjo kakor večje prirodine. Bili so strokovnjaki, ki se jim je zdelo, da ni nobene bistvene razlike med živim in neživim. Bili so celo časi, ko se je trdilo, da nastajajo živa bitja iz mrtvih prirodnin. Dandanes je takšno stališče popolnoma premagano in trditve o nastanku živih teles iz mrtvih stvari spadajo danes v kraljestvo bajk, kajti vsestransko je dokazano, da se iz nežive tvarine nikjer in nikoli ne more razviti živo bitje. Med živo in neživo naravo zija tako globok in širok prepad, da je sleherna zveza izključena, dasi navidezno ta zveza — zlasti med najmanjšimi pripadniki obeh svetov — često ne izgleda tako nemogoča. — Toda o postanku življenja na zemlji bomo govorili v posebnem poglavju, danes pa si hočemo ogledati, v čem se kaže bistvena razlika med živim in neživim.

V neživem svetu vladajo izključno tvarne sile (fizikalne in kemične), ki mrtvim prirodninam izpreminjajo zunanje lice in celo notranjo sestavo. Materialne sile, ki absolutno obvladajo vse dogajanje v mrtvi naravi, vladajo sicer tudi v živem svetu, toda v sleherni živi prirodnini je še neka tajna netvarna sila, ki snovi, vzete iz nežive prirode, družu v enoto in jih oživlja, ki tvarne sile nežive prirode obvladuje in jih uravnava v svoj prilog, ki je torej neprimerno več ko vsa tvar in njene sile, saj vendar z njimi gospodari v območju živega telesa, jih ureja po nekem smotrnem načrtu in obrača vse njihovo delovanje na določeni smoter. Ne

ob vrčku piva. Povrh pa ta zapravljalivost! Najbogatejši dobe po 500 tolarjev na leto, gospod sin pa jih bo kmalu razmetel 700! Kakor da bi zlato doma delali! In tak človek naj osreči svojo zaročenko?

vemo točno, kaj je ta skriynostna sila v živih, vendar jo z logično nujnostjo priznavamo, kakor tudi ne vemo, kaj je prav za prav fizikalna ali kemična sila, pa je vendar noben razsoden človek ne bo zanikal.

To čudežno netvarno silo v živih, ki nikakor ni istovetna, istovrstna in enakovredna s tvarnimi silami v neživih prirodninah, imenujemo življenjsko počelo. Imajo ga vse živi, tako rastline in živali kakor človek. V rastlinah ureja rast, hranjenje in pletenje; njihovo življenjsko počelo je torej rastno. V živalih opazujemo nekaj višjega kot v rastlinah, neko življenjsko počelo višje stopnje; živali imajo čutno spoznanje in temu primerno teženje; njihovo življenjsko počelo je čutno. V človeku je delovanje življenjske sile rastno in čutno, povrh pa ima človek še razumsko spoznavanje in temu primerno svobodno hotenje; človekovo življenjsko počelo je torej razumno.

Odkod in kako vemo, da ima človek razumno počelo? Neposredno iz lastnega spoznavanja in doživljanja, ki je najbolj prvotno in pristno. Tako spoznavanje in doživljanje je seveda bistveno različno od vsega delovanja tvarnih sil v mrtvi naravi, je netvarno in je izraz življenjskega počela, ki mu pravimo duša. In ker opazujemo na živalih in rastlinah pojave, podobne pojavom v nas, sklepamo iz tega, da mora biti v živalih in rastlinah neko podobno življenjsko počelo, kakor v nas, namreč neka čutna (živalska) oz. rastna (rastlinska) duša, ki ureja in vodi rastno in čutno življenje rastlin in živali in ki je nezavestna, nižja od razumne, zavestne človeške duše. — Sleherni življenjski pojav v živih ima torej znak neke nižje in višje duševnosti, ena na stopnji nezavestnosti, druga na stopnji zavestnosti. V človeku so vse tri stopnje duševnosti — rastna, čutna in razumska — spojene v enoto, v eno dušo, ki je počelo vsemu življenju, rastnemu, čutnemu in razumskemu. — Vsi življenjski pojavi v človeku, ki se raztezajo v eno, dve ali vsa tri področja duševnosti, so navezani na telesnost in ne moremo jih razumeti, ako ne poznamo telesnosti, prav tako pa tudi ne, ako ne poznamo duševnosti. Življenje je čudovita enota, nekaka skrivnostna spojina telesnosti in duševnosti in v najtesnejšem spoju obeh je bistvo življenja. Ako razkrojiš to telesno-duševno (psihofizično) enoto na obe sestavini, takoj razpade in življenja ni več.

Katoliška akcija in politični katolicizem

Dejstvo je, da je totalitarizem države nezdržljiv s Katoliško akcijo. Ker je Katoliška akcija katoliško življenje samo, se mora nujno pokazati tudi v življenju. Živi katolicizem pa je dejansko priznavanje Kristusa v javnosti, v misli, v dejanju, skratka v vsem življenju.

Pravi katolicizem se ne more omejiti zgolj na življenje v cerkvi, on mora po svoji naravi osvetliti z božjo lučjo pravost, pravo, filozofijo, umetnost, ekonomijo, politiko, skratka vse človekovo dejanje in nehanje.

Ker katolicizem, pravi življenjski katolicizem, ne more biti nemi katolicizem, to se pravi: vera, ki človeka ne razsvetljuje, božje življenje, ki ne preobraža in ne oplemenituje,

zato je nujno nezdržljiv s kakršnim koli poizkusom razkristjanjevanja.

Zato katolicizem dolžijo vmešavanja v politiko, ko ostane sicer zgolj na verskem področju in se samo upira praktičnemu zanikanju Kristusa v javnem in zasebnem življenju.

Ako kdo zahteva od katolicizma, naj ne daje Kristusu dolžne mu časti, pomeni to zanj isto, kakor zahtevati od njega izdajstvo in zanikati Kristusa ter skrivati svoje pravo bistvo.

Katolicizem mora torej obsoditi rasistično zmoto zato, ker je ta zmota zanikanje dogme o Odrešenju vseh narodov, ki se razteza na vsa plemena, ki naj-

dejo vsa brez razlike v Kristusovi krvi isti vir milosti in obnove.

Katolicizem mora obsoditi zmoto poganstva oboževanja surove sile, ker se mora podrediti Bogu bolj kakor pa ljudem in ker Bog o stvarih, ki se tičejo duše, govori po Kristusu in po njegovi Cerkvi.

Katolicizem mora obsoditi zmoto oboževanja nasilja, ambicije, brezobzirnosti in sovraštva zato, ker je tako mišljenje v popolnem nasprotju s katoliškim naukom. Srce, ki je še ostalo krščansko, mora z evangelijem proglašati blagor mirnim, zakaj zemlja bodo posedli; blagor usmiljenim...; blagor miroljubnim...

Vse to ni nikakšen politični katolicizem, ampak zgolj praktično priznavanje Kristusovega nauka.

Prodati za dvomljivo varnost krščansko dediščino, se pravi izgubiti smisel življenja, se pravi strahotno zadati samemu sebi smrt, se pravi ponoviti podli greh Juda Iskarijota.

Politični katolicizem! Sam božji Učitelj je bil zaradi tega postavljen pred sodnika: »Ako Ga izpustiš na svobodo, nisi cesarjev prijatelj; vsakdo, ki se dela kralja, je proti cesarju.«

V imenu države je bil Kristus obsojen na smrt.

Tudi pri športu — katoliški!

Književnost

Beletristični klub

Hej, Breg! Kako veličastna krasota! Sive skale se sklanjajo k temnozeleni Krki in si hočejo pogledati lice v stekleni gladini počasne reke. Na teh praznih skalnih stoji cela vrsta hiš, tista znamenita nepotriganega veriga raztrganih koč, ki s svojimi lesenimi hodniki nemo zró proti Kandiji. Bajta pri bajti, ena se drži druge, ena izpodriva drugo, vse pa so priklenjene na sivih pečinah. Tak je Breg! Lep, znamenit in romantičen.

Odkar prihajajo kmečki fantje študirat v mesto, je ta slavni Breg zatočišče revnih dijakov. Marsikateri študent je tamkaj preživel osem, devet ali celo deset let trpljenja. Ko pa se je s težavo prebil skozi gimnazijo, ko je zapustil svoje revno zatočišče in si preskrbel boljšega kruha, tedaj je vsak pozabil svoja študentska leta, bilo ga je sram beraškega Brega. In vendar mu je to gnezdo pomagalo, da je »zlezel v Ljubljano ali še dalje«.

Bilo je pred nekaj leti. Sedeli so pri »Barbki« v prvem nadstropju pritlične hiše (!) na Bregu. Ni težko spoznati njeno hišo. Tista zelena z rdečim železnim tovarniškim dimnikom, ki štrli kot žrjav nad ostalimi ponižnimi bajtami, tista je njena! Sedeli so v mali dvorani trije predstavniki pravkar ustanovljenega beletrističnega kluba »Parnasa«: predsednik France Bršljinski (po poklicu mesar, študent in poet, veliki antialkoholik); blagajnik Muri Ščepuhoslovskij (vse dohodke je še gorke nosil k slaščičarju) in slavni Rus Puškin. Pa še eden je bil zraven: Jože Klobasa, ki je pred kakim mesecem privandral iz Murske Sobote za »svojo karijero«.

Literarni klub je imel sejo. Francé je pričel:

»Pričenjam prvo seja Parnasa... Moramo se pomeniti o našem prvem sestanku. Jaz mislim, da se jih je zadnjič preveč nateplo, saj je bilo čez petnajst fantov. Moja zamisel je bila bolj intimna. Sicer pa je bilo še precej dobro.«

Ščepuhoslovskij: »Da, da! Toda prosim, da bi se tovariš Klobasa odstranil, ker s svojim kajenjem in nebeletrističnostjo kvari umetnostno ozračje.«

Klobasa se pa ne zmeni za opozorilo. »Najprej bomo vendar zapeli tvoj lirični prvenec!«

Srednja šola

8 DECEMBER V MARIBORU.

Katoliška dijaška mladina v Mariboru še nikoli ni tako slovesno praznila svojega najlepšega dne. Prvič smo letos pri adoraciji na predvečer imeli slovesne — pete litanije, kar je slovesnost zelo povzdignilo. Kongreganisti so v polni meri izpolnili svojo dolžnost do najvišje Zaveznice. Na praznik sam je bilo skupno sv. obhajilo in tudi akademski starešine so pokazali, da se zavedajo skupnosti z dijaškim katoliškim naraščanjem.

V dokaz dijaške katoliške dejavnosti je bilo dopoldne manifestacijsko zborovanje kongreganistov v dvorani Zadržne gospodarske banke. Ob nabito polni dvorani je predsednik SKAS otvoril zborovanje, katerega je posetil tudi mariborski g. župan in drugi akademski starešine. Zastopnik SKAS je poudaril, da so lahko ponosni na mladino, ki s takim navdušenjem dela za svoje prepričanje. Od vseh burno pozdravljen pa je nastopil delegat SDZ tov. Leskover, ki je prinesel pozdrave matice slov. kat. dijaštva. Zagotovil je, da bo katoliška akademska mladina vedno z nami v bojnih vrstah za katoliško stvar, prva v boju za pravice slovenskega naroda, prva v boju za narodovo boljšo bodočnost. Zastopniki posameznih kongregacij so pokazali smernice in

delo katol. dijaštva za vero, Boga in narod. Zborovanje je bilo zaključeno s himno »Posvobod Boga«.

Zvečer je bila v proslavo praznika dijaška akademija z zelo peštrnim sporedom. Z velikim navdušenjem je bil pozdravljen prevzvišeni vladika lavantinski. Z večno lepo himno monarjev se je začela proslava. Predsednik kongregacije na klasični je pozdravil prevzvišenega in poudaril, da bo katoliška mladina vedno zvesta načelom, ki jih uči sv. Cerkev. Sam Prevzvišeni je izrazil veselje nad svojimi »najmlajšimi«, ki tako smelo stopajo po varno začrtani poti. Vse točke sporeda so bile izvajane brezhibno in so morale zadovoljiti vsakogar. Kot zadnjo točko so kongreganisti z dovršenostjo podali Meelovo »Igro apostolov«.

Slovenska katoliška mladina je pokazala, da živi, da neumorno dela in da hoče taka ostati tudi v bodoče. Le v skupnem delu in prijateljski ljubezni bomo dosegli svoj cilj. Slovenska katoliška dijaška mladina hoče in mora živeti, hoče in mora pa tudi imeti pravice, preko katerih ne bo smel nihče, ki bi se mu zljubilo ovirati njen nevzdržen polet. Slovenski katoliški dijaki smo bili, smo in bomo vedno zvesti sv. Cerkvi, Bogu in narodu in gremo brez počitka po svetli poti Brezmadežne do svojega cilja: Omnia renovari in Christo.

Poravnajte naročilno!

da penetrira naša beletristična ideja v relativni smeri med intelektualno dijaštvo. Z genijalnostjo je pričel, toda...

Ščepuhoslovskij, mehaj že vendar s svojimi litanijami tukaj! Stavim, da sam ne veš, kaj govoriš. Poglej! Franceta še srce boli od smeha. Tako modruje Puškin.

Ko preneha smeh, vpraša Ščepuhoslovskij: »Kako pa vam je ugajala moja recitacija na beletrističnem sestanku?«

»Sijajna pesem! Tvoje 'Jesenske impresije' kažejo talent,« pomežikne Puškin Muriu.

»No-ja,« začne počasi s kritiziranjem učeni Francé. »Tvoja pesem ne kaže nič estetskega, nima pesniške kompozicije in jezika. Se rime...«

»Moja pesem je sonet!« razlaga Muri.

»Sonet! ... haha! Muri, ti pa sonet!« Tako se reži v kotu sošolec Klobasa in puha velike oblake dima, ki se mu pravilčno ovijajo okrog glave.

Ščepuhoslovskij in Puškin se zvijata od smeha.

»Kaj se krohočeta?« začuden vprašuje Francé.

Nič odgovora. Smeh narašča. Tudi Klobasa se hahlja.

»Bodite resni!« svari mesar.

Kmalu si za silo opomore Puškin. V pretrganih besedah razlaga Francetu: »... Muri jeva... pe... sem... je... bila... ha ha ha... je bila... vendar... Grad... Gradnikova... H... ha...«

Sobica bobni od smeha.

Francé je rdeč in se izvija: »Vražji Muri!«

»Fičfiriči,« zavpije Klobasa in se zopet potopi v smehu.

Ščepuhoslovskij se komaj zresni in spregovori: »Prosim, moja pesem 'Jesenske impresije' so originalna tvorba. To je moja najbolj doživeta in izpopolnjena pesem. Seveda, vi je ne razumete, zato se pa režite kot pečeni mački.«

Krohot se prične z novo silo. Stene se tresejo.

Tedaj privleče Puškin iz žepa Gradnikove »Padajoče zvezde« in prične čitati:

»November.

Kdor more, zdaj v kožuhe se obleči.

Kdor ko kobilica ni...«

Prenehati mora. Smeh uduši njegov glas.

Bršljinski se ziblje na svojem stolu, maha z rokami. Puškin se zvija, Klobasa prekriči s svojim glasom vse, a Muri se »skrušen na stolu« reži ginjen do solz.

I v e r i

Službeno glasilo švicarske velike lože »Alpina« prinaša zanimive podatke o položaju prostozidarjev v svetu: Kljub mnogim državnim prepovedim je masonerija izgubila neznatno število svojih podružnic in članov.

Dosedaj so bile ukinjene lože v sledečih državah: SSSR, Madžarski, Italiji, Portugalski, Nemčiji in Poljski. Brez posebnih prepovedi pa so izdihle pod pritiskom vlade v Turčiji, Romuniji in Češko-Slovaški. Tudi na Finskem je aktivnost zelo omejena. Nekaj časa so bile ukinjene tudi v Španiji in Braziliji.

Lešt zaključuje: Zunanji položaj je zelo slab, vendar še ne brezupen, ker so prepovedi zadele 15.000 bratov proti 4.500.000, kolikor jih je na vsem svetu.

Konec poletja je prenehal izhajati katoliški list »De Morgen«.

Ta list je pričel izhajati leta 1934 in je bil glasilo katoliške mizozemske stranke, ki je predstavljala skrajno levo krilo. Tudi na nizozemskem se ne morejo vzdržati t. zv. levčarski katoliki.

Kardinal Verdier je dosedaj zgradil 97 cerkva, 7 jih je v gradnji, 6 kapel je pravkar dovršenih, 10 cerkev se bo zgradilo v tem letu. Verniki pa so zaprosili za novih 15 cerkev. Vse skupaj torej približno 140 novih cerkva.

Po dolgem času se smeh umiri. Francéta je sram in je rdeč, Muri in Puškin si pomežikujeta.

»Tak, tako si nas potegnili!« prične Francé.

»Kako čudovito ste na literarnem sestanku kritizirali Gradnika. Prmejdun, česa takega še nisem doživel.« Tako se smehlja Puškin.

»Prehajam na drugo točko programa, na vprašanje o Plužnikovem študentu.«

»Da. To je važna disciplinarna zadeva,« pojasnjuje Muri.

»Obtožnica se glasi: Čebelarjev Anton ali po domače Plužnikov študent se je težko pregrešil proti pravilom beletrističnega kluba, ki prepoveduje globlje učenje — študiranje matematičnih ved (§ prvi in zadnji). Preteklo sredo je bil vprašan trigonometrijo in je zdrdral pol klatre dolgo formulo, ki se jo je nagulil prejšnji popoldan. Baje se celo uči vseh matematičnih nalog na pamet. Zahtevam ostro sodbo!«

»Težka stvar,« modruje Muri.

»Fant je lahkomisljen,« ga opravičuje Puškin.

»Toda pravila so pravila!«

»Plužnik je dober poet. Njegove pesmi, ki so posvečene Vrhovnemu in Sv. Trojici, so naravnost biseri.«

»Toda — pravila!« ostro pripomni Francé.

»Ženske so ga zmešale,« pojasnjuje Ščepuhoslovskij. »Pomislite, v treh tednih je bil petkrat zaljubljen. Saj bo znorel. Jaz bi žel! Zadnjič je pisal oni Manci z dolgim nosom, pa je njen oče dobil pismo v roke in je bila tepena. Oni dan je tekel za Viljemino po semnju. Francico spremlja vsak dan. Snoči je čakal pri Znančevem mlinu za hodi skrit Mihičevu Lojzko. Ko je prišla, je skočil pred njo, ko da bi velikan treščil iz neba in ona je prestrašena zbežala. Vidite, grenko življenje ima.«

Zopet je smeh v sobici.

Puškin resen predlaga oprostitev.

»Naj bo!« potrди predsednik.

In zopet se razlega po Bregu: »Batjuška, še več?«

Tako je bilo življenje na Bregu pred tremi leti. Veselje, smeh, romantika je bila doma v raztrganih bajtah in prevevala breške študente, ki so v potu svojega obraza orali trdo ledino gimnazijske izobrazbe.

— Drago —